

PRIORITAT DE L'ÀMBIT SOCIAL «ELS VULNERABLES»

XIII CONSELL

Introducció

Vivim en una societat marcada per grans transformacions socials, culturals i tecnològiques. Tot i els avenços, observem:

- **Els drets de les persones:** la no discriminació de ningú pel seu origen, la seva orientació sexual, el seu nivell econòmic, la igualtat i la dignitat de les dones tant a l'àmbit social com eclesial... s'estan posant en perill a la nostra societat amb els discursos d'odi i les polítiques anti drets socials de la dreta i l'extrema dreta.
- **Crisi de l'habitatge crònica:** els preus del lloguer i de compra d'habitatges pugen molt per sobre dels salaris. És la preocupació central de les generacions més joves, que no es poden emancipar.
- **Gentrificació de les ciutats:** pèrdua del comerç tradicional. Augmenten els comerços de 24 hores tant en zones de veïns com a zones turístiques, que fan la competència al comerç tradicional, que acaba desapareixent. Arriben les franquícies de marques conegudes als barris en substitució del comerç tradicional.
- **Militarització i desviació del pressupost públic:** L'esforç de l'Estat per complir amb l'OTAN ha disparat la despesa en defensa. Si es comptabilitzen totes les partides camuflades en altres ministeris (segons dades del [Centre Delàs d'Estudis per la Pau](#)), la despesa militar real assoleix el **2,42% del PIB** (prop de 40.000 milions d'euros). Això resta recursos directes per finançar la sanitat pública, l'educació i les polítiques d'habitatge. [1, 2, 3, 4, 5]
- **La desigualtat econòmica global** és un dels desafiaments més grans del segle XXI, on hi ha una **concentració extrema** (l'1% més ric de la població mundial posseeix gairebé la meitat de la riquesa global). Els multimilionaris han duplicat la seva fortuna en l'última dècada, mentre el 50% més pobre amb prou feines té per menjar. Part de l'Àfrica subsahariana i parts de l'Àsia en queden excloses d'aquesta riquesa i a més són espoliats pels més rics.

L'*Informe Foessa* assenyala la pràctica desaparició de la classe obrera tradicional. En 2024, només un 13% s'identifica amb aquesta categoria segons les enquestes del CIS. I no es tracta només d'una identificació pel nom sinó que suposa transformacions profundes en l'estructura productiva, en les formes de treball i en les identifications culturals. Suposa també la manca de projectes comuns de societat.

- I si parlem d'Espanya i Catalunya, les dades estadístiques oficials confirmen que la desigualtat i el risc d'exclusió social continuen sent reptes estructurals de primer ordre. **El 10% més ric de la població a Espanya acumula prop del 60% de la riquesa total**, mentre que la meitat de la població amb menys recursos es reparteix menys del 7%.

A Catalunya, l'última Enquesta de condicions de vida de l'Idescat adverteix d'un increment de la vulnerabilitat:

- **Taxa general:** El **24,8% de la població catalana** es troba en risc de pobresa o exclusió social.
- **La infància, la més castigada:** Entre els menors de 16 anys, la taxa de risc es dispara de manera alarmant fins al **36,1%**.

- **Crisi demogràfica i envelliment:** Espanya té una de les taxes de natalitat més baixes d'Europa, provocant un creixement vegetatiu negatiu (menys naixements que defuncions) la qual cosa tensarà el futur de les pensions i la sanitat pública, si es continua invertint en armes i altres desastres.

L'*Informe Foessa 25*, de Càritas, adverteix de les barreres estructurals que provoquen la bretxa entre el desig de maternitat tant de les dones natives com migrants i la realitat de la "fecunditat frustrada": la precarietat laboral, el difícil accés a l'habitatge, la feminització de les cures i la feblesa de les polítiques públiques de suport.

També confirma que l'entrada massiva de les dones en el món laboral ha suposat la doble jornada per la majoria perquè les cures i el manteniment de la llar continuen sent majoritàriament d'elles, amb la qual cosa es perpetuen desigualtats ja existents com la bretxa salarial, les expectatives laborals, els riscos de pobresa.

- **Preocupació persistent per l'atur i l'estabilitat:** l'atur històric i la figura del "treballador pobre" —gent amb feina que no arriba a fi de mes— continuen colpejant la cohesió social.
- **Polarització i degradació política:** La manca d'acords i el clima de confrontació constant entre blocs institucionals bloquegen reformes estructurals i desgasten la credibilitat de les institucions.
- **Salut mental i xarxes socials:** Les dades mostren un empitjorament del benestar psicològic, especialment en joves i menors, accentuat per la comparació social i estàndards irreals a les xarxes.

Però també tenim arguments que ens fan pensar, reflexionar i encara que poden ser controvertits, també poden ser un detonant positiu que ens porti a l'acció i al canvi com:

- **Resiliència i lideratge econòmic:** L'economia espanyola lidera el creixement de la zona euro, impulsada per la solidesa de la demanda interna, l'ocupació i el consum.
- **Augment de l'Economia social:** Organitzar-se i autogestionar-se permet crear empreses d'economia social que construeixen una societat més justa. L'èxit d'aquests projectes neix d'una veritable democràcia econòmica on els treballadors tenen veu, vot i decisió sobre els beneficis. Per tant, el suport de les administracions a col·lectius com joves, dones i aturats és clau per impulsar noves cooperatives i societats laborals.
- **Creixement de l'R+D tecnològic i industrial:** Encara que té un rerefons bèl·lic, i que en una cultura de pau no hauríem de fer aquesta aposta per contractes de defensa i el desenvolupament d'empreses com *Indra Group* o *Santa Bàrbara Sistemas, S.A.* ja que actuen com a pols de creixement d'ocupació altament qualificada, atracció de fons europeus i desenvolupament tecnològic intern. Caldria que aquest creixement de l'R+D estigués dedicat a desenvolupar altres indústries.
- **Lideratge en drets socials i civils:** És una societat d'avantguarda en matèria de diversitat sexual, protecció de la igualtat de gènere i llibertats personals. L'acceptació i respecte a minories s'ha consolidat com a norma general.
- **Solidaritat familiar i teixit comunitari són essencials:** no poden, però, substituir el que hauria de ser un dret garantit pels serveis públics. La xarxa familiar i les ONG actuen sovint com un matalàs de protecció social, evitant situacions d'exclusió severa i ruptures socials profundes. Tanmateix, aquesta funció hauria de recaure principalment en uns serveis públics robustos, capaços d'assegurar que ningú depengui exclusivament del suport informal per evitar l'exclusió.

- **Societat oberta i demografia dinàmica:** la immigració s'ha convertit en un motor clau per a la sostenibilitat del mercat laboral, la recuperació econòmica i la riquesa cultural del país.
- **Transició verda i transformació tecnològica:** es consolida un teixit industrial i social molt conscient de la necessitat d'una transició justa i sostenible, apostant fortament per les energies renovables.

Davant d'aquesta realitat, cal promoure el diàleg i reforçar els vincles comunitaris des dels llocs de treball i els barris populars.

L'Església està cridada a viure la seva missió encarnada en el món obrer. Aquesta vocació implica sortir de les pròpies comoditats institucionals per caminar al costat de les persones que pateixen l'explotació, la manca de drets i la inseguretat laboral.

Motivacions

1. Fomentar el diàleg, potenciar la comunitat i ser una Església en sortida des del Món Obrer

El valor del diàleg en una societat fragmentada

El fenomen del “treballador pobre” i salaris reals: encara que el salari mig brut es troba al voltant dels 29.540 euros anuals. La realitat, però, és molt desigual.

A causa de la crisi de l'habitatge i la inflació acumulada dels últims anys, el poder adquisitiu real de les famílies treballadores segueix estancat.

Tenir ocupació ja no garanteix sortir de la vulnerabilitat.

Atur juvenil i desocupació de llarga durada: Malgrat les millores generals, la desocupació entre els menors de 25 anys i l'atur crònic de persones majors de 50 anys continuen sent dels més alts de la Unió Europea.

Abús del contracte “fix-discontinuu” i “a temps parcial”: Encara que estadísticament computen com a ocupació indefinida, molts treballadors denuncien que les jornades parcials no desitjades o els períodes d'inactivitat encobreixen situacions d'inestabilitat i ingressos insuficients.

Escassetat de mà d'obra i qualificació: existeix una paradoxa en el mercat: conviuen sectors amb dificultats per cobrir llocs vacants (com l'hostaleria, la construcció o l'agricultura) amb una de les taxes de sobre-qualificació de titulats universitaris més altes d'Europa.

En aquest context és important el diàleg ja que pot ser essencial per superar la polarització. I des de la perspectiva obrera, significa crear espais d'escolta activa entre treballadors de diferents orígens, sectors i situacions administratives. Aquest diàleg implica reconèixer la dignitat inalienable de cada company de feina.

Potenciar la comunitat com a resposta a l'aïllament laboral

La fragmentació de les condicions de treball afavoreix l'individualisme. Per això, és necessari potenciar la vida comunitària i la solidaritat veïnal i sindical. Les comunitats cristianes han d'esdevenir espais on es visqui la fraternitat de classe com una alternativa real a l'exclusió.

Ser una Església en sortida cap a les perifèries del treball

Una “Església en sortida” no espera que els treballadors s'acostin al temple, sinó que es fa present allà on es guanyen el pa. Aquesta actitud missionera implica estar presents als polígons industrials, a les

plataformes logístiques, a les escoles i instituts, a les oficines, als hospitals, al camp, als magatzems de fruita i a l'economia informal. Significa escoltar el patiment obrer abans de parlar i posar la justícia social al centre de la pastoral.

Arribar i vetllar pels treballadors més vulnerables

Els col·lectius més afectats per la precarietat (joves sense futur laboral, immigrants sense papers, dones sotmeses a la bretxa salarial i falsos autònoms) requereixen una atenció prioritària. Vetllar per ells demana acompanyament humà, suport comunitari i una denúncia profètica de les estructures que mercantilitzen les persones.

2. La no militarització de les empreses, de l'economia i de la societat

En una societat que cada dia va en una direcció de militaritzar l'economia i el món laboral perquè passin recursos de la part social a la part de la guerra. La construcció de la pau no depèn de la inversió en defensar fronteres, sinó de la justícia social i de la distribució de la riquesa. Les empreses han de tenir una responsabilitat social que prioritzi el desenvolupament humà per sobre dels beneficis econòmics.

Des de l'opció obrera, cal denunciar la reconversió industrial cap al sector militar que s'està portant a terme en aquests moments de conflictes existents en el món. Hem d'exigir que els fons públics es destinin a serveis socials, educació i salut, i no a alimentar dinàmiques de violència. L'activitat productiva ha d'estar orientada a enfortir la dignitat del treball civil i sostenible.

Les conseqüències d'una economia militaritzada

La militarització de la societat transforma les estructures d'un país i prioritza les solucions de força davant dels problemes civils:

- **Conseqüències polítiques:** erosió de les llibertats civils (restringint vagues o manifestacions), normalització de l'excepcionalitat i pèrdua de control civil sobre les forces armades.
- **Conseqüències socials:** criminalització de la dissidència i dels moviments socials (tractats com a "enemics interns"), augment de la violència institucional i foment d'una cultura de la por i la desconfiança.
- **Conseqüències econòmiques:** desviació de fons públics dels serveis essencials (sanitat, educació) cap a la defensa, enriquint el "complex militar-industrial" que condiciona l'Estat.
- **Conseqüències culturals:** normalització de la violència com a única solució i propagació d'un patriotisme excloent de "nosaltres contra ells" que debilita el pensament crític.

Aportació del Magisteri del papa Lleó XIV:

En la seva encíclica social Magnifica humanitas, el papa Lleó XIV adverteix taxativament que desviar el treball humà i la recerca tecnològica cap a la producció d'armes és un robatori als sectors populars. El Pontífex ens crida a exigir una «pau desarmada i desarmant, humil i perseverant», recordant que l'autèntica seguretat de les famílies treballadores neix de pressupostos socials robustos i no de l'acumulació de material bèl·lic. Les indústries han de servir a la vida, mai a la destrucció.

3. Ser persones actives contra els discursos d'odi en el teixit popular

Els discursos d'odi representen una amenaça directa a la cohesió de la classe treballadora, ja que enfronten l'últim treballador contra el penúltim per motius d'origen, religió o cultura.

Cal esdevenir militants actius contra aquestes narratives divisòries en els llocs de feina i els barris. Ser actius contra l'odi des de la identitat obrera vol dir construir ponts de solidaritat internacionalista, rebutjar el racisme ambiental o laboral, i recordar que la dignitat i els drets de la classe treballadora són universals.

4. Les conseqüències de la guerra sobre les famílies treballadores

Les guerres i els conflictes armats destrueixen els mitjans de vida de les poblacions i afecten directament les famílies obreres, que són les que posen les víctimes i pateixen els desplaçaments forçats.

La protecció dels refugiats i de les víctimes és una exigència ètica. Com a Església compromesa amb el món del treball, hem d'exigir la seva plena integració social i una inserció laboral justa en les nostres societats, evitant que caiguin en xarxes d'explotació o de treball esclau.

Aportació del Magisteri del papa Lleó XIV:

El papa Lleó XIV assenyala que el rostre de Crist es reflecteix directament en el treballador migrant i refugiat que fuig de la violència. A [Magnifica humanitas](#), denuncia que les guerres contemporànies destrueixen el dret més elemental de la classe popular: el dret a guanyar-se el pa amb dignitat en la pròpia terra. Acollir i regularitzar laboralment les víctimes de la guerra és un deure intrínsec de justícia cristiana, trencant les dinàmiques d'explotació i precarietat que el capitalisme de guerra vol normalitzar.

5. Justícia global, recursos naturals i dignitat obrera internacional

Molts conflictes armats neixen de l'explotació dels recursos naturals del Sud Global per part de les economies desenvolupades. Aquesta injustícia es tradueix en condicions de treball infrahumanes i semi-esclavatge per a milions de treballadors de la terra.

La pau duradora només serà possible si transformem el model econòmic cap a una transició justa que respecti els drets humans i laborals globals. Com a consumidors i treballadors del nord, estem cridats a promoure un consum responsable i exigir polítiques comercials que erradiquin l'explotació laboral a les cadenes mundials de subministrament.

Aportació del Magisteri del papa Lleó XIV:

*Connectant amb la gran tradició de la Doctrina Social de l'Església, el papa Lleó XIV insisteix que els béns de la creació tenen una **destinació universal**. L'acaparament corporatiu militar i l'espoli dels recursos del Sud Global atempten directament contra el proletariat internacional. El Sant Pare exhorta la classe treballadora de les societats desenvolupades a aliar-se amb els explotats de la terra, impulsant estructures d'intercanvi just i consum cooperatiu que asfixiïn el finançament de les elits militars.*

POSSIBLES OBJECTIUS GENERALS

Construïm la pau: Combatre la precarietat laboral per fer possible una pau real i duradora, fonamentada en els drets socials i laborals, i no en la vulnerabilitat de les persones.

- **Sigues part de la solució:** fomentar la solidaritat i la fraternitat entre les persones de la classe treballadora per fer front als discursos d'odi i defensar la dignitat de tothom.
- **Dignificar el treball humà:** reivindicar el treball digne com a base de la justícia social i com una eina essencial per impulsar la transformació de la societat.

MITJANS DE PASTORAL OBRERA

* **Revisió de Vida (RdV):** aplicar sistemàticament el mètode Veure–Jutjar–Actuar, partint de la realitat laboral concreta de les persones.

- Incorporar **testimonis directes** de treballadors i treballadores.
- Confrontar la realitat amb els criteris de l'encíclica *Magnifica humanitas* i amb altres textos socials contemporanis.
- Generar **accions comunitàries** que surtin de la reflexió (no només conclusions teòriques).

 Estudi de l'Evangelí: llegir la Paraula des de la clau del Crist Treballador, connectant-la amb la dignitat del treball humà.

- Utilitzar **lectures contextualitzades** (Evangelí + realitat laboral).
- Promoure espais de **diàleg entre fe i justícia social**.
- Fer servir **dinàmiques participatives** (lectura compartida, dramatitzacions, testimonis).

 Cinefòrum social: Projectió de pel·lícules de temàtica social, sindical o de conflicte laboral.

- Acompanyar cada sessió amb **una guia de debat** sobre valors, drets i solidaritat.
- Implicar **moviments obrers i entitats locals** en la selecció de pel·lícules.
- Fer servir el cine com a **espai d'empatia i consciència col·lectiva**.

 Formació Obrera: Xerrades i debats sobre l'impacte de l'economia de guerra en els drets socials i salarials.

- Introduir **formació crítica** sobre economia, política laboral i pau social.
- Crear **grups d'estudi mixtos** (treballadors, sindicalistes...).
- Enllaçar amb **campanyes socials** i moviments de defensa dels drets.

 Jornada lúdica o festiva: trobades comunitàries als barris populars per obrir espais de diàleg i convivència.

- Format: **col·loqui + vermut o berenar** per trencar barreres entre fe, treball i vida quotidiana.
- Incorporar **activitats culturals** (música, teatre, poesia obrera).
- Convertir-les en **espais de fraternitat i visibilitat pública** del moviment.
- Es podria fer una exposició de fotos sobre la situació de vulnerabilitat per els mateixos militants de l'ACO.

 Organitzar un gest profètic: dedicat als diferents temes que anem tractant (dones, treball digne, habitatge, els migrants...)

- **Teixir aliances estables:** enfortir la col·laboració amb moviments obrers, sindicals i veïnals per generar força col·lectiva i promoure canvis estructurals i duradors.

[1] <https://centredelas.org>

[2] <https://www.3cat.cat>

[3] <https://elpais.com>

[4] <https://www.youtube.com>

[5] <https://www.degruyterbrill.com>